

УДК 81-13:81'243:378.147

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-2.36>**О. В. Крекотень**старший викладач кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного університету**О. П. Березняк**старший викладач кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного університету

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕМОДЗІ В КУРСІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НЕЛІНГВІСТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Статтю присвячено використанню емодзі в навчальному процесі з метою сприяння опануванню навичками іншомовного спілкування студентами нелінгвістичних вищих навчальних закладів. Визначаючи, що сучасні студенти народились у світі, залежному від цифрових технологій, мультимодальний підхід до викладання іноземної мови вважається актуальним і перспективним. Мета статті – теоретично обґрунтувати переваги використання емодзі на занятті з іноземної мови, проаналізувати наявні дидактичні підходи до проблеми й запропонувати шляхи використання емодзі для вдосконалення навчального процесу в нелінгвістичних вищих навчальних закладах. У роботі визначено поняття «емодзі», історичний аспект розвитку й роль емодзі в студентському спілкуванні. Доведено, що їх вживання з навчальною метою виправдане. Оскільки дослідженням емодзі присвячено багато вітчизняних і зарубіжних публікацій, був зроблений їхній аналіз і визначені шляхи подальших наукових розвідок. Стаття має теоретичну й практичну цінність, бо містить результати анкетування групи студентів щодо використання ними знакових символів у щоденному віртуальному спілкуванні. Були виділені три основні функції емодзі: заміщення, дублювання та змістоутворення, на основі яких вже визначені практичні шляхи використання на занятті з іноземної мови в нелінгвістичних університетах: лексичний практикум, пізнання культурних традицій і текстотворення. Дослідження доводить, що внесення емодзі до віртуального тексту відбувається, коли студентові важко пояснити щось мовними засобами або виразити складну емоцію. Їхнє використання може бути доречним на етапі засвоєння нової лексики, створювання фіналу розповіді або сигнальних карток тощо. Все це дозволяє викладачеві мотивувати студента. Вживання емодзі студентами різного рівня опанування іноземною мовою відкриває перспективи їхнього індивідуального росту. Українські вищі навчальні заклади нелінгвістичного спрямування потребують студентів, обізнаних у сучасних цифрових технологіях, ознайомих із культурними особливостями різних країн, здатними організувати тренінги з використанням найсучасніших пристроїв. Отже, емодзі як потужний інструмент у викладанні іноземної мови варті подальших наукових розробок.

Ключові слова: емодзі, мультимодальний підхід, нелінгвістичні університети, методи викладання, мовні навички.

Постановка проблеми. У сучасному світі цифрових технологій опанування іноземною мовою студентами нелінгвістичних вищих навчальних закладів нерозривно пов'язане зі специфічними вміннями бути присутнім у віртуальному середовищі й спілкуватись онлайн реаліями, розуміти символіку електронного дискурсу. Тож завдання викладача полягає в підвищенні рівня мультимодальної грамотності студентів. Особливості електронної комунікації в тому, що вона користується знаковою символікою, не характерною для традиційної писемної мови, а саме емодзі, за допомогою яких передають емоції та інші поняття. Цифрові технології увірвались до усіх сфер життя людини, тож не могли оминати й сферу освіти.

Емодзі не вважаються окремою мовою, вони відіграють роль емотивного доповнення до мовлення. А оскільки це так, то вони можуть допо-

магати й у вивченні мови. Стаття націлена на вивчення можливостей використання мови іконічної атрибутики в курсі іноземної мови.

Актуальність дослідження пов'язана не лише з проблемою розв'язання емоційного аспекту іншомовного спілкування студентів нелінгвістичних закладів, але й із сучасними цифровими реаліями, які мають сприяти навчальному процесу й мотиваційному прогресу в опануванні мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоч тема використання символічних знаків у навчанні досить нова, теоретично-дослідницьку основу складають психолінгвістичні теорії П. Екмана, Е. Холла, теорії дискурсивних стратегій спілкування Ф.С. Бацевича й Т.А. Толмачової, дослідження ролі символів у культурному просторі В.І. Пилипіва, В.Д. Шинкарука, А.Ф. Лосева, цифрової компетентності в освітніх закладах Я.В. Топольника,

В.А. Ребриної, Л.Г. Гаврилової. Емодзі як об'єкт дослідження привернув увагу науковців багатьох країн: Н. Alshenqeeetі представив соціосемантичний підхід, довів, що мова емодзі є не новою мовою, а певним етапом еволюції традиційної мови [1], С. Kelly дослідила мотиви й варіативність розуміння та вживання емодзі студентами університету [9].

Проблема дидактичного використання емодзі в освітньому просторі ще не досліджена досить глибоко, Д.А. Поляков і М.А. Курушина вивчають проблему вживання емодзі в процесі засвоєння лексики української мови як іноземної [11], а дослідниця Л. Джонс із Каліфорнійського університету шукає шляхи їхнього застосування в методиці викладання іноземної мови [10]. Шляхи інтенсифікації навчального процесу вивчення іноземних мов у нелінгвістичних вищих навчальних закладах шляхом творчого використання емодзі як найпопулярніших серед молоді атрибутів емоційного доповнення іншомовної комунікації ще не досліджувались.

Мета статті логічно виходить із вищесказаного – теоретично обґрунтувати переваги використання емодзі на занятті з іноземної мови, проаналізувати наявні дидактичні підходи до проблеми й запропонувати шляхи використання емодзі для вдосконалення навчального процесу в нелінгвістичних вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає Джейн Арнольд, емоційний фактор сприяє навчальному середовищу. Знання засвоюються швидше, інтенсивніше й глибше [2, с. 407]. Емодзі вважаються унікальним засобом вираження емоцій, вони слугують інструментом для універсалізації та регуляції поведінки й цінностей людини, тому не можна зменшувати їхню роль у вихованні молодого покоління.

За визначенням словника Макміллан, емодзі – це невелике цифрове зображення або символ, що використовується в електронній комунікації для передавання ідеї або почуття [3]. Графічна мова **emoji** походить з Японії, фонетична передача складна, тому зустрічається подвійна вимова слова: емодзі й емоджі. Слово складається з двох: **e** (зображення) та **moji** (знак) [3]. Для вираження емоцій у віртуальному спілкуванні ще використовують слова «емотикон» або «смайл», що представляють систему знакового кодування, але вони не є темою нашого дослідження.

Історія емодзі починається з графічного зображення посмішки – дві крапки й дуга в жовтому колі – американським художником Харві Боллом у 1963 році на замовлення страхової компанії з метою підйому емоційного духу співробітників. Але справжнім «батьком» емодзі вважається співробітник оператора зв'язку NTT DoCoMo Сігетака Куріта, який у 1999 році продемонстрував світу 176 перших символів. З 2010 року вони ввійшли до Юнікоду (світового стандарту кодування) [4, с. 135].

Хоч слово «емодзі» ввійшло в Оксфордський словник лише у 2013 році, вже у 2015 один з емодзі – «сміх крізь сльози» – став найуживанішим словом року за підрахунками Oxford University Press [5].

Кодування емоцій знаками не напевно, але може доповнити мовлення емоційним забарвленням. Емодзі сприймаються мозком як засіб невербального спілкування [4, с. 138]. Жести, рухи тіла, вираз обличчя супроводжують, підсилюють, уточнюють, додають нюанси, а інколи замінюють вербальні засоби спілкування. Емодзі виконують подібні функції в письмовому інтерактивному спілкуванні, вони є складовою частиною тексту на зразок пунктуаційних знаків і знаходяться зазвичай у кінці висловлювання [6]. Пол Екман вважає емодзі мовою емоцій, де форма зображена так, як вона проявляється біологічно на обличчі людини, водночас експресії додають такі носії інформації, як сльози, язик, волосся тощо [7]. За допомогою емодзі можливо виразити не лише емоції, але й тисячі інших понять. Вони використовуються замість або для підсилення значення слова, яке може бути іменником, дієсловом або прикметником. Вони можуть уособлювати не лише об'єкти, людей або тварин, але й жести й вирази обличчя [6].

За підрахунками дослідницької групи Національної академії наук України, зараз існує понад 2800 символів емодзі, їх кількість збільшується швидкими темпами. Як свідчать дані статистики, користувачі Твіттеру, Інстаграму й Фейсбуку з різних країн світу використовують їх для комунікації в повідомленнях особистого або ділового стилю, де від 60% до 40% повідомлення складають саме символи. 80% з користувачів емодзі – підлітки, в той час як відсоток дорослих складає 49%. Стосовно емоційного навантаження, 75% мають позитивне, а 25% негативне значення [8].

Підсумовуючи вищесказане, можна з впевненістю сказати, що роль емодзі в студентському спілкуванні значна, тому вживання їх із навчальною метою виправдане. Задля підтвердження цієї гіпотези були проведені мініопитування 2 груп з 10 студентів різних факультетів, що вивчають німецьку й французьку мови. Були сформульовані такі питання: скільки часу на день вони користуються мобільними телефонами, який відсоток емодзі у відношенні до тексту міститься в їхніх текстових повідомленнях і чи бачать вони корисним використання емодзі на занятті з іноземної мови. Почнемо з головного: 87% респондентів вважають доцільним і цікавим роботу з емодзі в навчальному процесі; щоденне користування мобільним телефоном варіює від 1 до 6 годин на день, але найцікавішим є відсоткове відношення емодзі до тексту, яке ми вирішили представити у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1
Відсоток емодзі в текстових повідомленнях
20 студентів нелінгвістичного університету

№	Відношення емодзі до тексту повідомлення, %	% студентів зі 100%	Кількість студентів з 20
1.	0	10	2
2.	5	15	3
3.	25	25	5
4.	35	30	6
5.	50+	20	4

З таблиці можна зробити висновок, що більшість студентів вважають можливим замінювати чи доповнювати емодзі приблизно третю частину текстового повідомлення.

Цікавим представляється дослідження К. Келлі зі Стокгольмського університету, де 81% студентів впевнені, що коротке повідомлення має містити понад 4 емодзі [9, с. 24], 19% посилають однакові емодзі друзям і батькам, для 73% вони різняться, 27% студентів завжди просять друзів допомогти знайти потрібний емодзі, 69% учасників експерименту надсилають емодзі, щоб виразити емоції, 20% – для розваги, й лише 2% – тому, що складно знайти слово [9, с. 21].

Оскільки символічне зображення мовних знаків або емоцій все ж не самостійна мова, хоч існує велика кількість теорій, що пророкують емодзі роль мультлінгвістичної мовної категорії майбутнього, ми підтримуємо думку, що роль емодзі дуже важлива в процесі вивчення іноземної мови, але все ж супутня. Цілком очевидно, що їхнє застосування на занятті з іноземної мови виходить зі функціональних можливостей цих графічних елементів.

На основі аналізу сучасних наукових розвідок можна виділити три базові функції емодзі для засвоєння іноземної мови: заміщення (вживання замість слова), дублювання (підсилювання емотивного значення), змістоутворення (кілька знаків разом можуть нести певний зміст).

Погоджуючись із дослідженнями Ліліан Джонс із Каліфорнійського університету, яка пропонує три практичні шляхи вживання емодзі на занятті зі студентами – лексичний практикум, пізнання культурних традицій і текстотворення [10], – ми знайшли можливість розширити спектр їхніх дидактичних можливостей.

Отже, під час введення нової лексики студентам пропонується список слів і ряд емодзі певної тематики. Студенти мають поєднати піктографічну й мовну складові частини. Працюючи в парі над текстом, де пропущені лексичні одиниці, один студент має список слів, інший – набір емодзі. Вони мають заповнити пропуски й озвучити або написати повний текст. Повторення засвоєної лексики Л. Джонс пропонує здійснювати шляхом

командного змагання, коли на дошці надається графічний список іншомовної лексики за певною тематикою, а виграє та команда, яка найшвидше у своїх мобільних телефонах відтворить емодзі цих понять [10]. Д.А. Поляков і М.А. Курушина пропонують як завдання на закріплення нового матеріалу заміну окремих слів на емодзі й навпаки, пошук відповідностей, емодзі-кросворди й флеш-картки [11, с. 51].

Застосовуючи ці дидактичні форми зі студентами нелінгвістичних вишів, у нашому випадку аграрного університету, ми відкрили цілу енциклопедію емодзі, що згруповані й систематизовані на сайті <https://emojipedia.org/>. Варіанти вправ на засвоєння нової лексики залежать від рівня студентів і технічних можливостей телефонів. Д.А. Поляков і М.А. Курушина доводять своїми дослідженнями, що формування стійкої асоціації «емодзі – лексична одиниця» відбувається після 15–20 секундної демонстрації слова, транскрипції та відповідного емодзі на екрані комп'ютера чи інтерактивної дошки при 3–4 кратному повторенні [11, с. 50].

Мотивація студентської аудиторії та бажання пізнавати нові для них поняття значно підвищуються, коли вони отримують змогу працювати зі своїми мобільними телефонами на занятті з іноземної мови.

Друга функція використання емодзі пов'язана з культурою країни, мову якої вивчають студенти. Викладач неодмінно зустрічається як із перевагами, так і з недоліками під час роботи з емодзі різних країн. По-перше, неможливо ототожнювати культурні традиції країн, а по-друге, все ж емодзі надають чудову можливість вирізнити й уособити ці традиції для подальшого професійного використання. Студентам можна пояснити, що дві складені руки можуть означати релігійні поняття на Сході, але «дякую» чи «будь ласка» в Японії [10]. Біла квітка для японських студентів означає домашнє завдання; ми звикли жест – великий палець, піднятий вгору – розуміти як позитив: супер! клас!, але в деяких країнах цей жест має образливе значення.

Серед форм роботи мають переваги інтерактивні групові форми, коли студенти ведуть пошукові культурні дослідження. Особливо корисні визначення жестових особливостей іноземної мови, які знаходять відбиття в емодзі.

Стосовно функції текстотворення – це нероздільна частина процесу вивчення іноземної мови. Використання емодзі за цієї умови сприяє осучасненню комунікації та відкриванню нових граней мовних одиниць. Практики, що пропонує Л. Джонс, мають на меті розкрити творчий потенціал тих, хто навчається. Студент обирає 6 емодзі: три емотивного характеру, а три мають позначати об'єкт. Спочатку він вводить у ситуацію кожен

символ, а потім складає невелику історію, вживаючи всі шість [10]. Комуніканти обмінюються своїми історіями, відповідають на запитання один одного, викладач же виступає в ролі консультанта. Перспективною для студентської аудиторії є групова вправа на створення продовження звичайного тексту, в кінці якого стоять кілька емодзі [11, с. 51]. Н. Alshenqeeti наводить приклад текстів і навіть книг, що складаються лише з емодзі [1, с. 68].

На вищезазначений досвід варто звернути увагу, але використання емодзі на занятті з іноземної мови в нелінгвістичному вищому навчальному закладі надає ще й безмежні можливості для творчого підходу як викладачеві, так і студентів. З власного досвіду слід відзначити, що вживання емодзі студентами різного рівня володіння іноземною мовою, як у випадку сільськогосподарських спеціальностей, відкриває перспективи їхнього індивідуального росту. Як мотиваційні вправи запропонуємо такі: добрати до дієслів емодзі таким чином, щоб партнер вгадав дієслово (наприклад, очі – бачити тощо); командна гра – викладач надає ряд емодзі, щоб студенти склали історію або максимально смішну, або наближену до оригінальної (наприклад, «Як я саджав дерево»); граматичні тести, що складають студенти з емодзі замість слів, заміна зображень словами, складання карток для декодування, вибір емодзі навічання та застосування в письмових повідомленнях, аналіз значення фрази з різними емодзі в кінці, перегляд відео *Emoji Emotions* [12] – все це емоційно забарвлює заняття.

Висновки і пропозиції. Підбиваючи підсумки, варто підкреслити, що дослідження емодзі є одночасно актуальною та складною проблемою, бо різноманіття їхніх форм важко піддається узагальненню, але перспективи роботи очевидні. Цікавим було б дослідження впливу емодзі на свідомість студента й сприяння запам'ятовуванню інформації. Феномен емодзі ще не досить розкритий, він виходить за рамки віртуального спілкування між друзями. З впевненістю можна говорити, що використання емодзі в курсі вивчення іноземної мови студентами нелінгвістичних вищих навчальних закладів можливе на всіх етапах роботи з навчальним матеріалом: як під час засвоєння нових лексичних одиниць, так і для творчих репродуктивних вправ. Крім того, емодзі відкривають неосяжні горизонти для лінгвокраїнознавчих досліджень і формують полікультурну свідомість студента.

Список використаної літератури:

1. Alshenqeeti H. Are Emojis Creating a New or Old Visual Language for New Generations? A Socio-semiotic Study. *Advances in Language and Literary Studies*. 2016. V. 12. No 6. Pp. 56–69. URL: <http://dx.doi.org/10.7575/aialc.all.v.7n.6p.56>.
2. Arnold J. Comment les facteurs affectifs influencent-ils l'apprentissage d'une langue étrangère? *Etudes de linguistique appliquée*. 2006. № 144. Pp. 407–425.
3. Macmillan Dictionary: словник онлайн. URL: https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/emoji_1 (дата звернення: 2.05.2020).
4. Нараєць І.Ю., Тарасенко Ю.В. Мова емодзі як перспективний засіб маркетингової комунікації. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 2. Вип. 34. С. 132–139.
5. Evans V. We communicate with emojis because they can be better than words. *Quartz*. 2015. URL: <https://qz.com/556071/we-communicate-with-emojis-because-they-can-be-better-than-words/> (дата звернення: 02.05.2020).
6. Schneebeli C. Les modalités iconiques dans le discours médié par ordinateur: du neuf dans l'interaction? *Études de stylistique anglaise*. 2018. No 13. Consulté le 03 mai 2020. URL: <http://journals.openedition.org/esa/3126>; DOI: <https://doi.org/10.4000/esa.3126>.
7. Ekman P. The face of man: expressions of universal emotions in a New Guinea village / foreword by Richard S. Lazarus. New York : Garland STPM Press, 1980. 143 p.
8. Прокопенко М. Что скрывает Интернет-улыбка? *Газета «День»*. 2019. № 47–48. URL: <https://day.kyiv.ua/ru/article/media/chto-skryvaet-internet-ulybka>.
9. Kelly C. Do you know what I mean? A linguistic study of the understanding of emoticons and emojis in text messages. Stockholm : Halmstad University, 2015. 42 p.
10. Jones L. Three Innovative Approaches to Integrating Emoji Into Your Language Lessons. *The FLTMAG. A free magazine on technology integration in language teaching and learning*. 2020. URL: <https://fltmag.com/integrating-emoji-into-your-language-lessons/>.
11. Поляков Д.А., Курушина М.А. Використання емоджі у навчанні лексики української мови як іноземної (рівень А1–А2). *Young Scientist*. 2019. Vol. 70.1. No 6.1. Pp. 49–53.
12. *Emoji Emotions*. *iJustine* : YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c2BcR39AtxE> (дата звернення: 06.05.2020).

Krekoten O., Bereznyak O. Didactic methods of using emojis in the foreign language teaching process of non-linguistic universities

The article deals with the use of emojis in the teaching process. The present study is an attempt to analyze the didactic possibilities of this very useful tool for the students of non-linguistic higher education establishments. Looking ahead and recognizing that today's students were born in the modern gadgets-dependent world, the multimodal approach to the foreign language teaching is considered to be actual and perspective. The notion of the term "emoji" has been done, the historical aspect of the emojis has been shown. The question how emoji as the modern mode of non-verbal written communication affects the ease of teaching a second foreign language is of great importance to researchers and practicing teachers all over the world. The latest scientific publications have been analyzed, new areas of scientific exploration have been determined. The main aim of this article is to prove advantages of the use of emojis in the foreign language class, to analyze existing didactic approaches to this problem and to propose some teaching methods in order to improve the students' language skills in non-linguistic universities. This work is both theoretical and applied, 20 students were questioned to clarify their interest in using emojis in written communication. The results of study are presented. Three functions of emoji implementing have been described, such as: substitution, duplication and meaning creation. According to these functions the teaching methods have been proposed. First of all, it's the vocabulary practice, then the cultural significance exploring and the most important is storytelling. The research has shown that emojis can be inserted in the text when it is hard to explain something or to show different emotions. Using emojis, it is possible to summarize story, to create mind cards etc. All this allows teachers to motivate the students of non-linguistic universities. It is accepted as a real mean to participate in foreign language communication activity through symbols or pictographs. Ukrainian universities should have students, armed with modern digital technologies and known special cultural characteristics of peoples, be able to organize trainings using the latest communication technologies. So, being powerful instruments of teaching foreign languages, emojis are worth to be explored.

Key words: emoji, multimodal approach, non-linguistic universities, teaching methods, language skills.